

מדינתנו כפרע הסיבוב הזה

בעשור האחרון הכריזה מדינת ישראל, בלשון חד-משמעית, כי תפעיל את צה"ל בשעת הצורך כדי למנוע מצור על אילת. כל אדם במרחב שמע זאת. הנה סגר עבד-אל-נאצר את המיצר ואמר לנו: "אני מעז. אני מוכן להתקפת צה"ל. נראה אם תעזו לממש את איומכם!" אם חלילה יתקבל הרושם, בתום המשבר הנוכחי, כי ישראל חששה מלהפעיל את צה"ל, בניגוד לאיומה, מפני כוח עדיף — כי אז ירחש עלינו אסון שאת תוצאותיו מי ישרנו.

כי בהעדר הרתעה, יהיה הכל מותר.
ההתחרות בין המישטרים הערביים השונים תביא בהכרח להפעלת כל השיטות האפשריות להתנכלות בישראל. מלחמת-הטרור עלולה להיפתח לאורך כל הגבולות. מי הירדן ויטו. וזאת תהיה רק ההתחלה. קיומנו ייחתך אט-אט, כמו פרוסת של נקניק.

ברגע זה מרחף סימון-שאלה על האמינות של כוח-ההרתעה שלנו. לא בעיני עצמנו, אלא בעיני העולם הערבי כולו.

חוסר-הכשרון הפנטסטי של ממשלת ישראל בשטח ה-תעמולה, אי-קיום כל לוחמה פסיכולוגית באויבינו על גלי האתר — מחמירים סכנה זו שבעתיים.

האמינות של כוח-ההרתעה היא, כיום, הי-בעייה העיקרית — הן לגבי כשחון המדינה, הן לגבי כל יוזמת-שלום בעתיד.

★ ★ ★
סכנה השלישית היתה המפורסמת ביותר, אם כי היא החשובה פחות.

זוהי סכנת המצור במיצר-טיראן. מבחינה כלכלית, זהו גורם מבוטל. כל הנזק הכספי הכרוך במצור מגיע בשנה להפסדי האוניה שלום או למחיר כמה ימי גיוס.

אך הבעייה העיקרית אינה כלכלית. היא נפשית-מדינית. היא קשורה בסכנה השנייה — ירידת האמינות.

קיום המצור הוא נצחון פסיכולוגי עצום ל-נשיא מצריים. העובדה שהוא הושג מבלי ליר-רות אף כדור אחד, מעלה את יוקרתו לשחקים.

★ ★ ★

יריף כל שלוש הסכנות האלה — המשך האיום הצבאי הישיר על ישראל, הטלת הספק באמינות כוח-ההרתעה, והמשך המצור בטיראן — יצר את הבסיס לאיום הרביעי. זהו האיום של השתלטות נאצרית על כל ארצות המרחב.

מעולם לא דגלתי בדיעה כי איחוד המרחב הוא בהכרח רע לישראל. יכול להיות איחוד חיובי, הפוסט את מדינות-ערב מן התחרות בנייהן בזירת השינאה לישראל.

אך האיחוד הצפוי עתה, אם יימשך המצב הנוכחי, הוא איחוד שונה לגמרי: איחוד המור-שג כסיסמת המלחמה בישראל, תוך רושם של עליונות צבאית מצרית.

איחוד כזה הוא סכנה למדינה. הצבת אוגדות-שריון מצ-ריות או עיראקיות מול נתניה, ואיחוד הצבאות לאורך גבולות ישראל, לא להלכה כי אם למעשה — אין סכנה גרועה מזו.

סכנה זו כבר החלה להתממש. ההסכם המצרי-ירדני הוא צעד ראשון, קטן אך סמלי. אם יימשך המצב, יהיו מאורעות הרבה יותר חשובים בשטח זה — בירדן, בלבנון, בעיראק, בסוריה, בסעודיה.

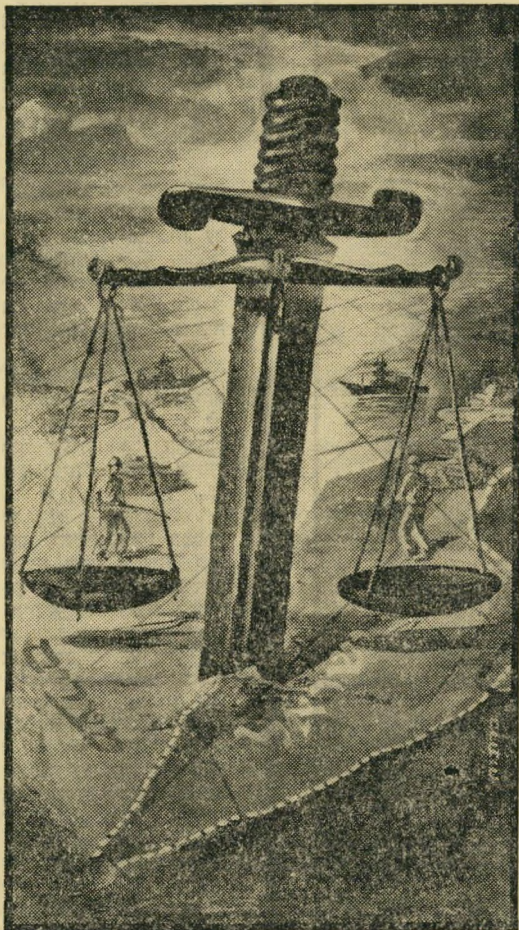
כל זה היה יכול לקרות מבלי שאף חייל מצרי אחד יפתח באש לעבר עמדות צה"ל. עמדת ישראל יכנה להתערער באופן מכריע אף ללא התקפה של ממש.

לכן לא היה מנוס ממלחמה זו. היא לא תפי-תור שום בעיה לאורך ימים — אך היא צריכה לסלק את האיום המידי.

מצידה, אפילו הסתדרו כל שאר הבעיות — עצם קיום הסכנה הזאת היה מחייב את ישראל להזיז חלק גדול מן הפוטנציאל הצבאי שלה על הגבול הדרומי, במצב של גיוס-קבע.

זה היה מטיל על ישראל מעמסה עצומה. אמנם, היא יכולה לעמוד במעמסה כזאת, בתנאים מסויימים, יותר משכוע ויותר מחודש, אפילו במשך חודשים ארוכים. **אייאפשר להיות חיים רגילים במדינה כאשר חמש או שש דיכויות חמושות מאיימות ל-ערך עליה התקפת-פתע בכל שעת-יכושר.**

★ ★ ★
הסכנה השנייה היתה פחות נראית לעין, אך יתכן שהיא חמורה עוד יותר. היא נושאת את השם העיברי "אמינות" — שהוא תרגום המונח האנגלי CREDIBILITY.

א-מלחמה בין מדינות עוינות מבוססת תמיד על כוח-הרתעה ההדדי. מזה 18 שנה, מאז תום מלחמת תש"ח, מבוסס השלום-היחסי במרחב על כוח-ההרתעה של צה"ל. כוח-ההרתעה אינו מורכב רק מלועי-תותחים ומכמויות-שריון. הוא מבוסס, מעל לכל, על "אמינות" של כוח זה. כלומר: על אמונתו של האוייב הפוטנציאלי בכוחו של הצבא, בעילותו ובכוננותו להפעילו בשעת-הצורך. **אוייב פוטנציאלי החדל להאמין בכוח-ההרתעה של צה"ל, חדל מלהיות נרתע.**

יום ה-14 במאי פקד נשיא מצריים על צבאו להתמקם בחצי-האי סיני.

באותו רגע חל מיפנה מכריע בחיינו. בחיי המדינה ובחיי כל אחד מאזרחיה.

אל ישלה איש את עצמו איש כי מה שאירע הוא הפרעה זמנית או תקלה חולפת. שאחרי סיום הסיבוב הנוכחי, יחזור הכל לקדמותו.

מה שאירע הוא אחת מאותן המהפכות, המשנות לחלוטין את נוף החיים. הדבר מחייב לבדוק מחדש את כל ההנחות, את כל המוסכמות, את כל הדיעות, הקיימות בלב כל אחד מאיתנו.

אין דבר קשה מזה. אך אוי לאדם, ואוי לעם, הדבק בשעה מהפכנית בהנחות שנולדו במצוי-אות — שחלפה — תחת להתאים את עצמו במהירות לאתגרי המציאות המשתנה.

★ ★ ★

מדינת-ישראל הגיבה על המציאות החדשה באיר-טיות נוראה. יתכן שאבדו ימים יקרים מפו, יקרים מדם, עד שהממשלה — והמדינה כולה — תפסה את אשר אירע. **כי תימרון זה של עבד-אל-נאצר — איש לא ציפה לו. לא חברי הממשלה מאתמול, ולא אותם שהצטרפו לממשלה השבוע. לא הקואי-ליציה הקודמת, ולא האיפוזיציה הקודמת.** ההנחה הכללית היתה כי נשיא מצריים עסוק כל-כולו בתימן, כי לא יוכל לצאת משם, וכי בבית לא נותר לו כוח צבאי מיבצעי.

על סמך הנחה זו ביססה הממשלה את מעשיה בחודשים האחרונים — ובין השאר את רדיפת-המינים מעל למשק והשמעת האיום שנפעל נגד סוריה אם לא יופסקו פעולות אל-פתח.

עתה ברור, כמובן, כי הנחה זו היתה מופרכת.

נשיא מצריים היה מסוגל לצאת מתימן. שוב אין עוד ספק כי אכן רצה לצאת מתימן, וכי השתמש במשבר הנוכחי כדי לבצע נסיגה זו בכבוד, עם תוספת יוקרה — תחת להסתלק משם בבושת-פנים כמנוצח.

ברור גם כי מחוץ לצבא שהיה מרותק בתימן, היה למצריים הכוח הדרוש כדי לאיים על ישראל.

עוד יבוא היום בו תישאל השאלה: מי כהני-הגת ישראל אחראי לבישולן עצום זו בהערכת היכולת של עבד-אל-נאצר?

מי טעה טעות כה גסה בהערכת הנתונים המדיניים-צבאיים? מי גרם, איפוא, לשרשרת של מעשים מוטעים ומחוללים מסוכנים, לאיבוד ימים יקרים?

א-אפשר לבוא בטענה כזאת אל ראש-מפלגות, אל פרש-נים, אל הוגי-דיעות, אשר לרושםם לא עמדה האינפורמציה המוסמכת העומדת לרשות ממשלה. האשמה רובצת על מי שמוסמך לקבל אינפורמציה, ולהעריך אותה בדרג ממשלתי. אולם שאלת האשמה היא כיום תיאורטית. אפשר לדחות אותה למועד אחר. אך א-אפשר לדחות את גיבושה של הערכה חדשה, המותאמת למציאות שנוצרה.

הערכה זו מוכרחה לשים את הדגש על שלושה שינויים מכריעים שחלו מאז ה-14 במאי, על שלוש סכנות חמורות שאיימו עלינו ערב פרוץ המלחמה.

★ ★ ★

הסכנה הראשונה היתה מוחשית וברורה: עצם קיומו של מערך מצרי אדיר מול גבולנו הדרומי.

מערך זה נמצא על אדמה מצרית. הוא מור-כב מצבא סדיר. החזקתו שם אינה מטילה על מצריים מעמסה חדשה — לא כלכלית, לא מדינית ולא נפשית.

מול מערך זה, אין הגבול הישראלי יכול להישאר חשוף. אפילו ויתרה ישראל על כל רעיון של פעולה צבאית